

DEMOKRASİ

Michel HANSENNE *
İLO Genel Direktörü
(Çev.Av.Ufuk AYDIN)

Insan olmaktan kaynaklanan ve daha iyi yaşama düşlerinin sembolü olan demokrasi, dinamik yapısıyla yüzyıllar boyu aralıksız gelişen bir kavram olarak dikkati çekmektedir. Demokrasi, başlangıçta politik bir kavram olmasına rağmen, tarihte olduğu gibi bugün de, demokrasinin özgürlük aracı olma yönü ön plandadır. İnsanlar politik haklarını kullanmak isterken özgürlüklerini zedeleyen ve keyfi davranan otoriteyi reddetmektedirler.

Politik özgürlükler, kişisel özerkliğin garantisidir. Tarihsel olarak insanların, insan olmak dolayısıyla doğuştan gelen bazı haklara sahip olduğu gerçeğine uzun savaşımın sonucu ulaşılmıştır. Endüstri Devrimi, özgürlüğün evrensel bir hak olmasına rağmen, herkese aynı oranda dağıtılmadığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu gerçek, özgürlük öğretisine, fırsat eşitliği görüşlerinin de girmesine yol açmıştır. Bunun yanında adalet kavramı da, özgürlüğün sadece bazı kişilere tanınan bir hak olmadığı düşüncesine imkan tanımıştır. Sonuçta demokrasi düşüncesi, ekonomik ve sosyal ilişkileri kapsayarak, herkesin politik gücü ve ekonomik sorumlulukları paylaşması

gerektiğini savunmaya başlamıştır.

Böylelikle demokrasi, statik bir kavram olmaktan çıkmış, ileriye yönelik her basamak, her toplumsal gelişme, demokrasinin de gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bugün

ve ifade özgürlüğü, bağımsız ve tarafsız adalet kadar demokrasi için gereklidir. Yasalar önünde eşitlik, kimseye keyfi muamele yapılmaması ve politik fikirler sebebiyle kimseyi taciz etmemek gibi hususlar demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır.

...demokrasi, değişik görüşlere sahip grupları ve uyuşmazlıkları kurumsallaştırarak, yapıcı görüşmeler ile herkesin kabul edebileceği çözümlere ulaşmaktadır. Bundan dolayı demokrasi, devam edegelen bir öğrenme sürecinin en önemli noktasıdır.

demokrasiyi yerleştirme sürecinde olan ülkeler ile, kendi parlamenter geleneklerine sahip olan ülkelerin hemen tümü, demokrasiye belli ölçülerde katkıda bulunmaktadır.

Sonuçta, demokratikleşme, herkesin kendisi ve çevresinin geleceğini şekillendirmek amacıyla uğruna harekete geçtiği bir kavram haline gelmiştir. Bu oluşum sonucu demokratik-politik kurumlar - örneğin çok partililik ya da serbest seçimlerle oluşmuş parlamentolar - demokrasinin en önemli unsuru haline gelmişlerdir.

Siyasi partiler, basın, toplumdaki herkes ve organize gruplar için fikir

Demokrasi, kurumlarıyla halkın toplumsal sorunlarda kararlara katılmasını kolaylaştırmıştır. Bu karar alma ve danışma kurumları, parlamento ve devlet otoritesi yardımıyla ortak kamusal faydaya ulaşmak için birlikte hareket ederler. Unutulmamalıdır ki, her görüşe açık olan, azınlıkla çoğunluğun yasal olarak eşit olduğu ve bunların yer değiştirebileceği bir düzendir. Diğer bir deyişle demokrasi, değişik görüşlere sahip grupları ve uyuşmazlıkları kurumsallaştırarak, yapıcı görüşmeler ile herkesin kabul edebileceği çözümlere ulaşmaktadır. Bundan dolayı demokrasi, devam edegelen bir öğrenme sürecinin en önemli noktasıdır.

Demokrasi, özgürlük ve eşitliğe verdiği önemle diğer rejimlerden ayrılır. Örneğin, özgürlük halkın onayı olmadan hiç bir yasanın yürürlüğe girmemesini içerir. Demokrasilerde herkes ya doğrudan kendisi, ya da temsilcilerini serbest ve özgür seçimlerle seçtiği ve ülkenin toplumsal sorunlarında söz sahibi olduğu rejimlerdir.

Demokrasinin diğer amaçları olarak özgürlük ve eşitliğin korunması ve teşvik edilmesi sayılabilir. Demokrasi kavramı siyasi partiler ve özgür basın gibi belli bazı kurumlarla iktidarın ortaklaşa hareket etmesini içerdiği gibi farklı güç ve görüşlerin de tanınması prensiplerini bünyesinde barındırır. Bunun farklı sonucu demokrasi devletle bir tekpartinin ya da tekpartiyle devletin özdeşleştirilmesine karşıdır. Demokraside halkın temsilinde monopol söz konusu olamaz, değişik görüşlere imkan tanınır. Kamusal otorite, kamusal tercihler arasındaki ilişkileri tanımlamakla yükümlüdür.

Bir demokratik sistemde devlet, tüm gücü yasalardan aldığı ve gücünü yasalara uygun kullanabileceğini bilmek zorundadır. Yasalar da kişilere insan olarak önem verme temeline dayanmalıdır. Öte yandan hukukun üstünlüğü, sadece kişilerin doğal ve siyasi haklarını serbesti içinde kullanmalarına imkan tanımakla yetinmeyen ama onların sosyal ve ekonomik yönden istek ve özelemlerini de gerçekleştirmeyi amaçlayan dinamik bir kavramdır.

Demokrasiyle ilgili göze çarpan önemli bir nokta, Demokratikleşmenin çoğunlukla bir ekonomik sistem değişikliğine eşlik ettiği ya da en azından devletin ekonomik

hukukun üstünlüğü, sadece kişilerin doğal ve siyasi haklarını serbesti içinde kullanmalarına imkan tanımakla yetinmeyen ama onların sosyal ve ekonomik yönden istek ve özelemlerini de gerçekleştirmeyi amaçlayan dinamik bir kavramdır.

konularda rolünün değiştiği durumlarda sözkonusu olduğudur. Totaliter rejimlerde yönetim, toplumun daha iyiye gitmesinin bir ekonomik sistem değişikliği olmaksızın gerçekleşmeyeceğini düşünmektedir. Ancak dünyadaki son değişimlerden sonra, bu yönetimler de pazar ekonomisine geçişte azimle çabalamaktadırlar. Artık onlara göre uluslararası yarışta arz ve talebin serbestisi tek başına mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtımında etkili olabilir. Bu düşüncede, pazar ekonomisi refahın garantisi olmak dışında politik özgürlüklerin de zorunlu bir içeriğidir.

Günümüzde, uzun ve deneyimli otoriter rejimlerin birçoğu pazar ekonomisine geçme teşebbüsü içindedir. Bunların temel amacı ekonominin çalışma tarzını düzeltmek ve önceki eşitsizlikleri ortadan kaldırmakla birlikte ekonomik ve politik reformları gerçekleştirmektir.

Devlet, artık üretim ve ticari faaliyetler üzerindeki etkisini azaltmakta, bunun yerine ekonomik aktivitenin düzenleyicisi olma rolüne konsantre olmaktadır. Bu değişiklik ise devlet tanımında yeni bir düzenleme (düzeltme) yapmak gereğini doğurmaktadır. İLO'ya göre pazarın kanunları, orman kanunları için refahı amaçlamalı, özgür bir toplumun önündeki engelleri kaldırılmalı ve adil bir topluma olan özlemi engellememelidir. Sorun devletin ekonomik gelişmeyi teşvikte ve nüfus yapılanmasında ne tür bir rol oynayacağıdır. Bu sorun ise toplumun tüm kesimlerinin katılacağı ve uygulanacak reformlar üzerinde anlaşmaya varıldığı yapıcı bir diyalog ile çözülebilir. Fakat bu durumda sosyal tarafların durumu ne olacaktır? Bunlar hala bu amaç için meşruiyetlerini önemli göreceklermidir? Acaba devlet tek başına meşru ve güvenilir midir?

Pazarda hareketlenmenin gerçekleşmesi için girişimciler yasal bir çerçeve içinde olmak isterler. Sanayi ve ticaret özgürlüğü garanti edilmiş olmalı, mülkiyet hakkı belirlenmiş ve tanınmış olmalı, bürokratik prosedürler hem basite indirgenmiş, hem açıkça belirlenmiş olmalı ve adalet mekanizması uygun bir şekilde düzenlenmiş olmalıdır.

Devletin belli görevlerinin ondan alınması için, öncelikle yine devletin kendi mekanına çekilerek kendini kamusal sorunlara ilişkin iyi bir yönetici olarak görmesi gerekir. Dürüstlük, şeffaflık ve sorumluluk

duygusu devlete ve görevlilerine davranışlarında yol göstermelidir. Bireylerin ve girişimlerin daha iyi ve daha kolay şekilde yaşamaları için yönetsel mekanizma en iyi araçtır. Kırtasiyecilik ve bürokrasi son zamanlarda çok fazla eleştiri al-

isteniyorsa kamu hizmeti yönetsel dilimlere bölünüp reorganize edilmeli, faaliyetleri uygun bir prosedüre oturtulmalı ve bu işe gerekli özen gösterilmelidir.

Bir İLO toplantısında bazı Afrikalı

Eğer devlet örgütündeki çürümeyle savaşmak isteniyorsa kamu hizmeti yönetsel dilimlere bölünüp reorganize edilmeli, faaliyetleri uygun bir prosedüre oturtulmalı ve bu işe gerekli özen gösterilmelidir.

mıştır. Bu yüzden gelişmiş olsun olmasın devlet aygıtında reform pek çok ülkede anahtar olmakta önem kazanmaktadır. Eğer devlet örgütündeki çürümeyle savaşmak

ve Latin Amerikalı işverenler kamu sektöründe ve özel sektördeki yozlaşmanın maliyeti arttıran, üretimi ve istihdam büyümesini azaltan önemli bir sorun olduğunu anlatmışlardı.

Bunun en önemli sebebinin son yıllardaki hukuk güvenliği ve etkili bir kamusal politikanın yokluğu ile noksan yönetsel aygıttan kaynaklandığı delillerle kanıtlanmıştır.

Devlette iyi yönetim fikri ya da toplumun daha iyi idaresi, gelişme hizmetinde, teknik ve kurumsal yönlerin yanında, politik boyutun bulunmasını da gerektirir. Özgür bir toplumu yönetme sanatı, sadece kamusal sorunların etkili olarak nasıl çözüleceği değil, bunun yanında demokrasinin herkesçe kullanılabilmesini sağlamak ve kurumları ve sosyal tarafları ile ortak bir geleceği şekillendirmek için çabalamaktır.

* Bu metin İLO Genel Direktörü Michel HASENNE'nin 1992 yılı 79'uncu İLO toplantısında yaptığı konuşmanın metni olan "Demokratikleşme ve İLO" adlı eserden alınmıştır.